

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

≡ Izpitna pola 2 ≡

Narodna zgodovina

Ponedeljek, 7. junij 2010 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 4 prazne.

Prazna stran

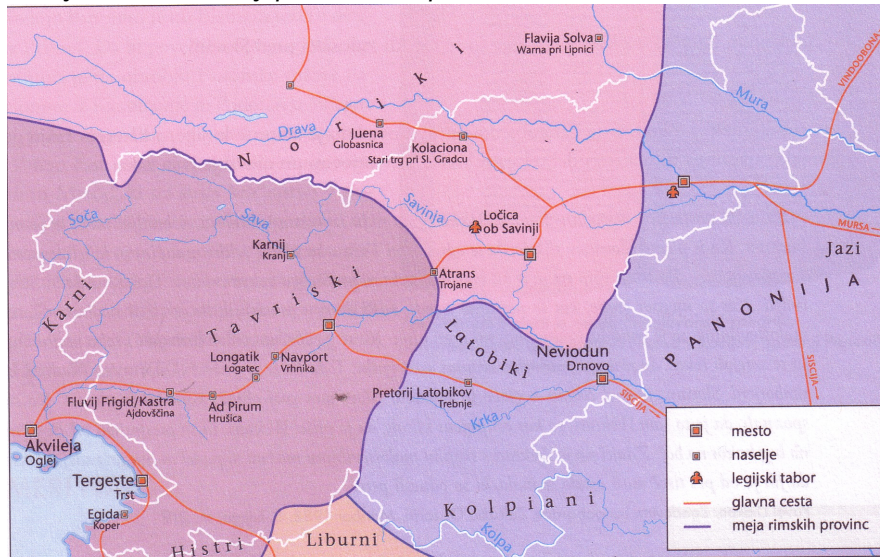
OBRNITE LIST.

SLOVENSKO OZEMLJE V RIMSKI IN ZGODNJI SREDNJEVEŠKI DOBI

1. Glede na zemljevid 1 izpišite štiri keltska ali ilirska plemena, ki so živel na našem etničnem prostoru pred prihodom Rimljanov.
Katero keltsko kraljestvo je bilo leta 10 pr. n. št. brez vojaških spopadov vključeno v rimski imperij?

(2 točki)

Zemljevid 1: Naši kraji pod rimsko upravo

(Vir: Rozman, T., in drugi, 2007: *Zgodovina na maturi 2008. Delovni zvezek*, str. 22, Modrijan. Ljubljana)

2. Imenujte rimsko kolonijo, ki so jo Rimljani zgradili 181. leta pr. n. št. in je bila izhodišče za osvajanje našega ozemlja.

(1 točka)

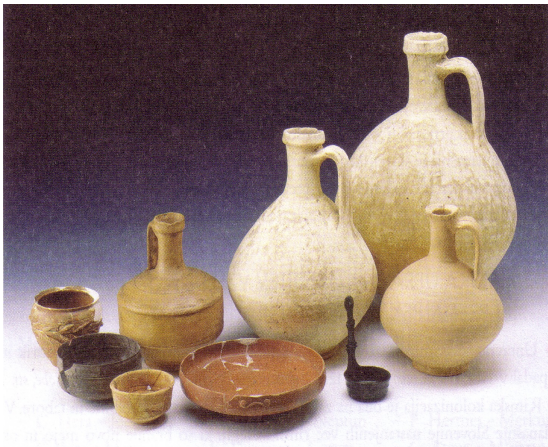
3. Zahodni del našega ozemlja je spadal neposredno pod rimsko državo, preostali del pa je bil vključen v dve provinci.
Imenujte obe provinci, v kateri je bil vključen del našega ozemlja.
Kaj so obsegala mesta (civitates) v tem času?
Kakšen status so imela mesta na naših tleh?

(3 točke)

4. Naše ozemlje je z vključitvijo v rimski imperij doživelo velik gospodarski napredek. Navedite dve nekmetijski gospodarski dejavnosti, ki sta v tem času napredovali, in dve novosti v kmetijstvu, ki so ju k nam zanesli Rimljani.

(2 točki)

Slika 1

(Vir: Zakladi tisočletij, str. 274. Modrijan. Ljubljana. 1999)

Slika 2

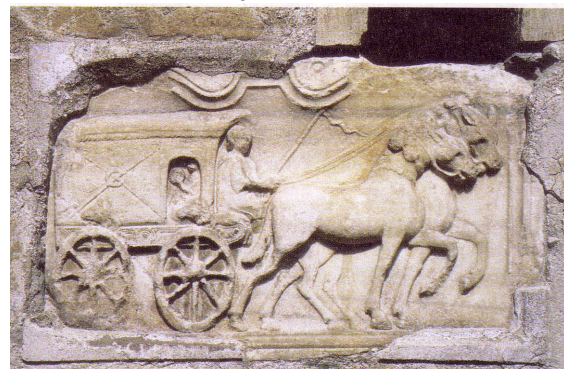

(Vir: Brandt, M., 1980: Srednjevekovna doba povjesnog razvitka I, str.16. Sveučilišna naklada Liber. Zagreb)

5. Za Rimljane je imelo naše ozemlje velik strateški pomen, saj je omogočalo hitro povezavo s srednjo Evropo in Balkanom. Prav zato so prek našega ozemlja zgradili kakovostne ceste. Kdo so bili v rimski državi glavni graditelji cest? Navedite dve dejavnosti, ki sta se lahko uspešno razvili zaradi kakovostnih cestnih povezav.

(2 točki)

Slika 3: Poštna kočija

(Vir: Zakladi tisočletij, str. 259. Modrijan. Ljubljana. 1999)

6. Prihod Rimljanov je vse bolj vplival na način življenja staroselcev. Začela se je romanizacija. Med spodnjimi navedbami obkrožite štiri nosilce tega procesa. Pojasnite, kaj je romanizacija.

(3 točke)

A vojaki	E fevdalci
B študentje	F trgovci
C uradniki	G federati
D obrtniki	H gladiatorji

7. Tudi v naše kraje sta se med rimsko zasedbo začeli širiti dve novi monoteistični religiji. Imenujte obe monoteistični religiji, ki so ju k nam razširili Rimljani. Katera med njima je na koncu prevladala?

(2 točki)

8. Za najpomembnejši dogodek na naših tleh v antiki velja znamenita bitka 394. leta med rimskima cesarjema pri reki Frigidus. Med spodnjimi navedbami obkrožite tri, ki pravilno pojasnjujejo dogajanje v zvezi s samo bitko in dogodki po njej.

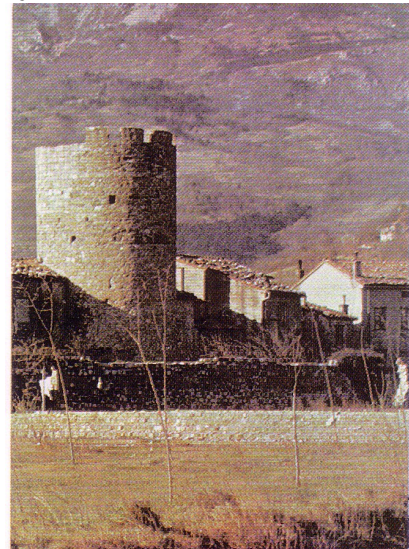
(3 točke)

- A Po bitki pri reki Frigidus se je v rimski državi ponovno utrdil politeizem.
- B Pri reki Frigidus sta se spopadli vojski zahodnega rimskega cesarja Evgenija in vzhodnega rimskega cesarja Teodozija.
- C Leta 391 je cesar Teodozij izdal odlok o prepovedi krščanstva v rimski državi.
- D Bitka pri reki Frigidus je potekala na ozemlju današnje Koroške.
- E Bitka pri reki Frigidus predstavlja pomembno zmago krščanstva nad poganskim kultom v rimski državi.
- F V bitki pri reki Frigidus je zmagala vojska cesarja Teodozija.

9. Ob koncu 4. stoletja je rimski imperij dokončno razpadel na dva dela. Naši kraji so bili vključeni v zahodni del države, ki je v tem času doživljal silovite vdore najrazličnejših ljudstev. Večina vdorov v osrčje rimske države je potekala prav prek našega ozemlja. Kako so poskušali Rimljani ustaviti vdore barbarov v notranjost Italije? Kam so se pred barbari zatekli prebivalci z naših območij? Kakšna je bila usoda antičnih mest na naših tleh?

(3 točke)

Slika 4: Ostanki rimskega obzidja v Ajdovščini

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2001: Zgodovina 1, str. 199. DZS. Ljubljana)

10. Med 4. in 7. stoletjem je v Aziji in Evropi potekalo veliko preseljevanje ljudstev. Navedite dva vzroka za preseljevanje ljudstev v tem obdobju.

(2 točki)

11. Naši predniki so postopno naselili ozemlje Vzhodnih Alp. Poselitev je bila redka in neenakomerna. Poselili so predvsem že kultivirana območja, ki so jih zapustili staroselci. Preživeli staroselci so bistveno vplivali na nadaljnji razvoj naših prednikov. Med spodnjimi navedbami obkrožite tisti dve, ki so jih Slovani v Vzhodnih Alpah prevzeli od staroselcev.

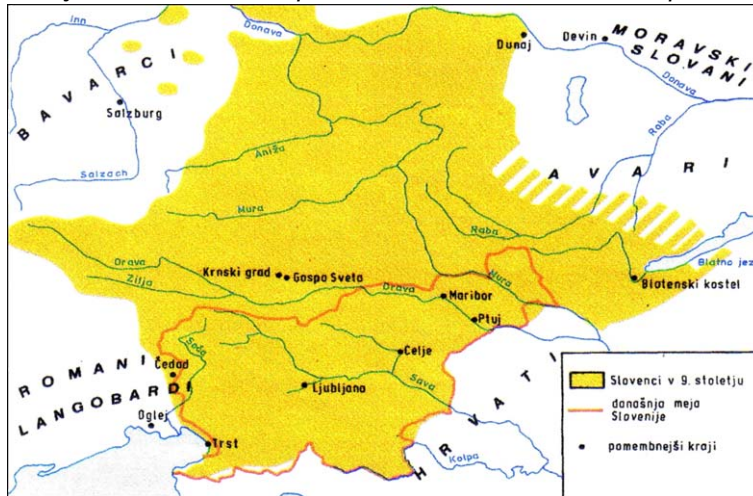
(2 točki)

- A Triletno kolobarjenje.
- B Antična imena za kraje, pokrajine in reke.
- C Hubni sistem.
- D Uporaba pluga.

12. Ozemlje, ki so ga poselili Slovani v Vzhodnih Alpah, je bilo neprimerno obsežnejše kakor današnji slovenski etnični prostor. Iz zemljevida 2 ugotovite, v kateri smeri se je naša etnična meja najbolj spremenila. Kaj je ustavilo prodor Slovanov na zahodu?

(2 točki)

Zemljevid 2: Naselitveni prostor Slovanov v Vzhodnih Alpah

(Vir: Mikeln, M., 1991: *Malo zgodovinsko berilo*, str. 2. Založništvo slovenske knjige. Ljubljana)

13. Slovani na ozemlju od Sudetov do Donave in Slovani v Vzhodnih Alpah so v začetku 7. stoletja živeli v vojaški zvezi z nomadskim ljudstvom, a to jih je kmalu začelo ogrožati in napadati. Glede na spodnji vir ugotovite, s katerim nomadskim ljudstvom so bili Slovani v vojaški zvezi. Kako so se znebili njihove nadoblasti? Kakšno vlogo je pri tem odigral frankovski trgovec Samo?

(3 točke)

Ko so se Slovani napatili zoper Avare, se jim je pridružil trgovec Samo, po rodu Frank iz pokrajine Senonago, ter se v bojih odlikoval s posebno hrabrostjo. Mnogo Avarov je posekal slovanski meč. Ko Slovani vidijo Samovo hrabrost, ga postavijo za svojega kralja. Vladal jim je 35 let (623–658). Pod njegovim vodstvom so Slovani večkrat premagali Avare ter si priborili samostojnost. Samo je imel 12 žena slovanskega rodu, katere so mu rodile 22 sinov in 15 hčera.

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2001: *Zgodovina 1*, str. 246. DZS. Ljubljana)

14. Slovani v Vzhodnih Alpah so zaradi ugodne lega in potrebe po zaščiti pred napadalci z vzhoda in zahoda ostali povezani v večjo politično enoto. Kakšno ime se je uveljavilo za to najstarejšo zgodnj srednjeveško politično tvorbo (državo) v Vzhodnih Alpah? Kje je imela svoje središče?
- (2 točki)
15. V osrčju današnjega slovenskega etničnega ozemlja je v tem obdobju nastala še ena vzhodnoalpska politična tvorba. Imenujte to drugo politično tvorbo (državo) v Vzhodnih Alpah.
- (1 točka)
16. Nastanek prvih dveh političnih zgodnj srednjeveških tvorb (držav) v Vzhodnih Alpah je vplival tudi na spremembe odnosov med njunimi prebivalci. Prej enakopravni člani skupnosti so se razslojili. V obliki krajšega razmišljanja opišite sestavo karantanske družbe. Pri tem upoštevajte naslednje elemente: kakšne pristojnosti je imel knez; kdo so bili vodilna plast prebivalstva; kakšen položaj so imeli kosezi (dve značilnosti); kdo so bili najštevilnejši sloj prebivalstva; izvor in položaj najnižjega družbenega sloja.
- (5 točk)

... Nato kmet, ki je udaril kneza rahlo po licu, ukaže s tem, naj bo dober sodnik, in se vzdigne, vzame k sebi imenovane živali in ponudi knezu prostor. Knez se postavi na kamen, z golim mečem v rokah se obrne na vse strani, vihteč meč. S tem pokaže, da bo vsem pravičen sodnik ...

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2001: Zgodovina 1, str. 248. DZS. Ljubljana)

17. Na čelu karantanske družbe je bil knez. V začetku ga je volilo svobodno ljudstvo, sčasoma pa je postal naslov deden. Njegovo imenovanje je bilo povezano s posebnim obredom.

Kako imenujemo obred, s katerim je novi knez prevzel oblast v državi?

Imenujte objekt na sliki, na katerem je potekal ta obred in ki predstavlja še danes enega od simbolov slovenstva.

(2 točki)

Slika 5: Simbol slovenstva

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2001: Zgodovina 1, str. 248. DZS. Ljubljana)

18. Zaradi ponovne avarske nevarnosti, ki je Karantancem grozila z vzhoda, so se obrnili po pomoč k svojim zahodnim sosedom Bavarcem.

Navedite dve posledici te povezave za nadaljnji razvoj karantanske družbe.

(2 točki)

19. S prihodom Slovanov v Vzhodne Alpe je med drugim propadla antična cerkvena organizacija s škofijami. S padcem pod frankovsko nadoblast pa se je ponovno začelo pokristjanjevanje na tem prostoru.

Povežite v pravilne pare elemente, ki se nanašajo na pokristjanjevanje med Karantanci, tako da na prazno črtico v desnem stolpcu napišete ustrezno številko iz levega stolpca.

(3 točke)

1 Modest	_____	Bavorska državna biblioteka v Münchnu
2 irska metoda pokristjanjevanja	_____	salzburški škof
3 Virgil	_____	uporaba sile pri pokristjanjevanju
4 frankovska metoda pokristjanjevanja	_____	škof, ki je pokristjanjeval med Karantanci
5 Gorazd	_____	milejši način pokristjanjevanja
6 Brižinski spomeniki	_____	prvi karantanski knez, ki je sprejel krščanstvo

20. Izvajanje pokristjanjevanja naših prednikov je pripeljalo do spora med pomembnima krščanskima središčema, salzburško škofijo in oglejsko patriarhijo. Obe središči sta želeli iz lastnih interesov izvajati pokristjanjevanje na istem območju.

Kdo in kako je rešil omenjeni spor med krščanskima središčema?

(2 točki)

21. Kljub uvajanju milejše metode pokristjanjevanja med Karantanci, so izbruhnili upori. Karantanci so v pokristjanjevanju pravilno videli način podrejanja frankovski nadoblasti in izgubo lastne suverenosti. Enega izmed uporov Karantancev proti pokristjanjevanju je v literarnem delu opisal tudi znan slovenski pesnik.

Glede na spodaj navedeni vir navedite ime in priimek tega pesnika.

Po smrti katerega kneza je izbruhnil največji upor Karantancev proti pokristjanjevanju?

(2 točki)

*Valjhun, sin Kajtimara, boj krvavi
že dolgo bije za krščansko vero,
z Avreljem Droh se več mu v bran ne stavi;
končano njuno je in marsiktero
življenje, kri po Kranji, Korotani
prelita napolnila bi jezero.*

(Vir: Poezije, str. 155. Mladinska knjiga. Ljubljana. 1999)

22. S smrtjo Karla Velikega je centralna oblast v frankovski državi začela slabeti, kar so izkoriščali posamezni upravniki. Odnos do podrejenih ljudstev je bil vse bolj nasilen, to pa je sprožilo nezadovoljstvo in upore.

Imenujte slovanskega kneza, ki je organiziral upor, v katerega so se vključili tudi Karantanci in Karniolci in ki je bil uperjen proti frankovski nadoblasti.

(1 točka)

23. Upor proti frankovski nadoblasti je bil zatrt. Poraz je imel za karantanske in karniolske Slovane usodne posledice.

Navedite dve politični in dve družbeni posledici neuspelega upora proti frankovski nadoblasti.

(4 točke)

24. Sredi 9. stoletja je bila v okviru frankovske države ustanovljena še ena slovanska kneževina, Spodnja Panonija.
Med spodnjimi trditvami obkrožite tiste tri, ki osvetljujejo dogajanje v tej avtonomni kneževini.
(3 točke)
- A Knez Kocelj je za kratek čas dosegel neodvisnost Spodnje Panonije
 - B Oglejski patriarhat in salzburska škofija sta podpirala delovanje solunskih misijonarjev Cirila in Metoda.
 - C Knez Pribina je bil zvest frankovski vazal.
 - D Metod je že pred prihodom v Spodnjo Panonijo sestavil prvo slovansko pisavo gajico.
 - E Solunska misionarja Ciril in Metod sta v Spodnji Panoniji uvajala slovansko bogoslužje.
 - F Središče Spodnje Panonije je bilo v Sirmiju.
25. Razvrstite v pravilno časovno zaporedje naslednje dogodke, ki se nanašajo na našo najstarejšo zgodovino, tako da na črtico pred dogodkom vpišete ustrezno letnico: 623, 743, 811, 820, 869 in 1414.
(3 točke)
- _____ Karantanija izgubi politično (zunanjo) neodvisnost.
 - _____ Zadnji ustoličeni koroški vojvoda Ernest Železni.
 - _____ Karantanci in Karniolci se pridružijo uporu Ljudevita Posavskega.
 - _____ Karel Veliki postavi mejo med oglejsko patriarhijo in salzbursko škofijo.
 - _____ Nastanek Samove plemenske zveze.
 - _____ Uspešen upor kneza Koclja proti frankovski oblasti.

Prazna stran

Prazna stran

Prazna stran